

Богдан РАДИШ-МАРИНЮК

ВОГОНЬ ОПАЛОГО ЦВІТУ

“Лисаний Камінь”

Косів
2010

ББК 84.4 УКР 6
Р 15

Радиш-Маринюк Б.І.

Р 15 **Вогонь опалого цвіту.** Притчі та лапідарії – Косів: Писаний Камінь, 2010 – 108 с.

ISBN

До книжки, що складається з двох розділів, увійшли нові притчі, лапідарії та ліричні поезії, написані автором останнім часом.

ББК 84.4 УКР 6

ISBN ...

© І.Б. Прізвище, 2010
© Видавництво
«Писаний Камінь», 2010

*Притчі
та
лапідарії*

ПРИТЧА ПРО ЖАР-ПТАШНИКА ТА БАГАТОГО КУПЦЯ

У місті з назвою Горивода, на ринку,
Де витрішки ловив хто, а хто гав,
А хто на продаж золоту мав рибку,
Жар пташник там жар-птаха продавав.

Жар-птаха зі сьйним, гарячим пір'ям,
З хвостом вогненным та із жар-крильми,
Що цвіли серед ринку, мов повір'я,
Що дивом паленіли між людьми.

У натовпі, що був круг того дива,
Палаючого тисячами ватр,
Хтось вигукнув:

– О, Боже! Як красиво!

– Таке собі для свята мати варт!

– Та щоб воно осяяло подвір'я!

– Та щоб на долю сяяло воно!

– Ет! Снівся мені птах з таким жар-пір'ям...

– Та то була неправда... І – давно!

– Варт, варт купити! Птах таки хороший! –
Летіли понад голови слова.

– Варт! Та на диво це, де візьмеш грошей,
Як від нестатків пухне голова...

– Таке доступне лиш багатим! Справді! –
Журивсь на ринку тім цікавий люд.

– А ми багаті тим, що були раді!

– А раді тим ось, що узріли тут...

Тим часом підійшов купець багатий,
Що мав обличчя кругле, мов калач.
Багатий – не багатий – череватий,
По тому видно було, що багач.

Він підійшов, як то купцям й годиться,
Спитав по чому пір'я, що цвіте.
Якщо обскубти те, то скільки птиця
Заважить може, – запитав й про те.

А подивившись на жар-птаха ласо,
на носі прикриваючи прищі,
Спитав ще, чи їстівне з птаха м'ясо,
І чи воно запахне у борщі?

Але дізнавшись, що та диво-птиця,
Хоч гріш який за неї не даси,
На борщ і на печеню не годиться,
Бо створена та птаха для краси.

Зітхнув: «От якби качка, або гуска... –
Купець промимрив раптом до роззяв, –
От, якби качка! Качку би я взяв!»

А то, що з тої, вибачте, жар-птиці?
Ані прибутку, ні набутку... Ні!
Кормить для того, щоб на то дивиться?
Навіщо воно здалося мені?..

Стояв жар-пташник і дивився сумно
На птаха й думав: «Геть здурів цей світ!»
А мимо йшли пихаті товстосуми,
Поперед себе несучи живіт...

1.

Спитав я мудреця: «Скажи, мудрець,
Що важливіш: початок, чи кінець?»
«Важливіш те, – я чув од мудреця, –
Що було від початку до кінця».

ПРИТЧА ПРО РОЗУМ ТА ХИТРИСТЬ

Один мудрець, пригадуючи тричі,
Все потирав долонею чоло,
А на четвертий раз повідав в притчі:
І що, і як, й коли воно було:

Чи то в краю спекоти, чи морозу,
Чи то в краях помірною тепла
Жив у хатині біля річки розум,
І хитрість по сусідству з ним жила.

Жили віддавна: ще з початку світу,
Один Господь лиш знає відколи.
Жили серед роси, трави і вітру,
Як і тепер живуть, колись жили.

Коли трудився розум, хитрість спала.
А він видумував і колесо, й крило.
Він створював жар-квітів ніжний спалах,
Якого ще на світі не було.

До розуму завжди приходив роздум:
Як і коли, для чого, чом і де?
Та тільки нове щось придума розум,
Відразу хитрість в нього те краде...

Вкраде й продасть, чи виміня на славу
За золотий, чи то за срібний гріш,

Бо хитрість добре знала свою справу,
(вона сьогодні зна її незгірш).

У хитрості і дім, і коло дому,
І поза домом – всього через край.
Тому вона була усім відома:
Гула про неї слава на весь край.

Від статкугнулись в хитрості полиці,
Вгиналися в коморах стелажі.
До неї приїжджали аж з столиці
Там – того краю владарні мужі.

А в розуму, окрім старої хатки,
Та на столі хліб-солі та води,
Щоріч були лише одні нестатки,
Та гори книг і лантухи біди.

Про нього забували всі помало,
А ті, хто пам'ятав іще його,
До нього йшли тоді, як нестало
Колись для чогось розуму свого...

2.

Відай, про те і думати не гоже,
Що завтра яструб курці допоможе,
Що попіл ватру знов горіти змусить,
А гадина сама себе укусить.

ПРИТЧА ПРО КАМІНЬ, КИНУТИЙ У СВІЙ ГОРОД

Так між людей ведеться вже віками,
Що ложка менша мусить бути, аніж рот,
І що кидати кожен прагне камінь,
Але кидати – у чужий город.

Бо у чужий кидати вигідніше,
Колись було так і так нині є;
Чуже під лісом видиться видніше,
Аніж під носом бачиться своє.

Ніде ще в світі не було почуто,
Щоби закудкудакав соловій,
Щоб десь-колись вчинилось таке чудо,
Щоб камінь кинув хто у город, у свій.

Та сталося раптом у селі одному
(є виявляється, ще і такий народ):
Як йшов Гаврило звідкілясь додому,
То кинув камінь в свій-таки город.

– Ото дивак! Ото утяв він діло!
В умі Гаврила з'їхав, видно, дах! –
Усе село тоді заговорило,
Народ слова носив ті на вустах.

– Ото здурів! – в селі шептались всюди.
– Та це з небес селу недобрый знак!
– Не поступають так нормальні люди!
– Лиш ненормальні поступають так!..

– Не поступають, як Гаврило вчора...
– А в нашому селі – і поготів!
– Гаврило, знай, затіяв справу чорну!
– У Книгу Гіннеса потрапить захотів!..

... Сорока стріла за селом ворону,
(обидві прилетіли до села),
І чутка про Гаврила до району,
А потім до столиці аж дійшла...

Гаврилові і днина вже не мила,
Вже ніколи доглянути корів.
Наїхало з столиці до Гаврила
І телекамерщиків, і газетярів...

Просили розказать, як все те сталось,
Який роман недавно він читав.
Сім телекамер круг Гаврила стали,
А посередині і сам Гаврило став.

Просили у Гаврила хоч би слово,
На грядці потолочивши горох.
На камери знімали почергово
Той камінь, що в свій кинув він город...

3.

Ти зрозумієш, будучи в літах,
Що птахи й люди то – одна родина:
Якщо ти птаха любиш, то ти – птах,
Якщо тебе птах любить, ти – людина.

ПРИТЧА ПРО КАЧКУ ТА ЇЇ ГОСПОДАРЯ

В піддашші, за скриплячими дверми,
Де на підлозі пахла свіжа трачка,
Сиділа у кутку біленька качка,
І розмовляла уночі з курми:

«Так-так! Господар добрий наш! Гляди!
Уміє птицю він пошанувати:
Лиш зазоріє, він виходить з хати,
Мені приносить каші і води.

Як бачите, така мені ось честь!
Лише мені у спільнім цім піддашші!
Я вже фігуру втратила від каш!
А він – несе! І так от – день при дні!

Ще й трачки підсипає під крило,
Не відпуска в болото на подвір'я.
Старається, щоб білим було пір'я,
Щоби красиво в мене все було.

Бо ж любить чоловік робить добро!
Він зна, що в доброті велика сила!
Він хоче, щоби була я красива,
Щоб пух був гожий, і сяйне перо.

Не хочу їсти, а він напиха
Пшона у дзьоб, щоб була неголодна.
Яка ж бо він людина благородна:
Не про свої лиш дбає потроха...»

4.

З дитям колиска не дитятко лише,
Але й сама себе також колише.
Сама себе ненавидить біда,
А зуб, що їсть, і сам себе з'їда.

ПРИТЧА ПРО БАРАБАН

Раз сам про себе думав барабан:
«Між інструментами музичними я – пан!
Ведучий я! Я там не просто так! –
Я ритм відстежую, витримуючи такт!
В оркестрі найсильніше я звучу ,
Щоби глухий і той мене почув!
І зрозумів!.. Бо музика – проста:
Тримай оте одне: «Тра-та-та-та!
І більш нічого, і ніяких «Ре»!
А як за душу звук отой бере!
Тут головне – тріщати! Головне,
Щоб ув оркестрі б чули всі мене!
Хай і не чути скрипок та бандур,
Чи то труби, в котру дме трубадур!..
Мене вважають, бо в якийсь момент
Я заглушу усякий інструмент!
Якщо котрогось варто би провчить,
Той інструмент в оркестрі замовчить!
Або його не буде чути там!
Я скромний інструмент, та фору всім завдам:
І скрипкам тим, і флейтам, хоч їх – сім,
Що я в оркестрі є, докажу всім !
Хоч можу й без оркестру...
Сам – собі!
Скажімо: треба бути у юрбі:
Забарабанити, покликати вперед,
Де, не життя, а сам суцільний мед,
Вірніш, життя із медом! Благодать!
Якщо за когось голос свій оддать

На виборах до різних рівнів влад .
Я з'явлюсь там! Я знаю в тому лад!..
Або, як треба ще зібрать «Майдан» ,
То хто збере? Звичайно – барабан!
Зберу! Підніму! Скличу! Поведу!
Чи на удачу, чи то на біду...
Та головне: що скличу і – гайда!
А там, як знать: чи вдача, чи біда ...
Мені по барабану результат!
Для мене головне: звучати в ритм і такт!
До речі: вмію кликати і в похід:
Кого на захід, а кого – на схід,
Чи серед ночі, чи то серед дня.
Для мене головне – це тріскотня!..
За мною люди поки-що ідуть!
А кликати їх – найвища моя суть!
То не важливо, кликати куди.
Найголовніше: гуртувать ряди!
Як то було в історії нераз
За океанами-морями і у нас –
Під музику оту, що так проста
І всім відома: «Тра-та-та-та-та!»

5.

Скажіть, о мудрі, ви тепер мені:
Де правда нині, і неправда де?
По чім пізнать: хто злодій, а хто – ні,
Як злодій той, хто судить й хто краде...

ПРИТЧА ПРО БІДУ

Було це в нас, чи, може, і не в нас,
Колись давно, чи в наш, можливо, час...
Жонатий син прийшов до батька на пораду
І мовив батькові: «Скажи мені на правду,
Порадь , як далі, батьку, маю жить,
Коли біда дошкулює щомить ..?
Біда, – продовжував той син, – додолу гне...
Здається: ось-ось докона мене.
Як сиджу вдома – клята при мені
І влітку, й взимку... І так день при дні...
Куди йду я, туди іде й вона,
За мною ходить всюди, як мана.
Від неї не сховатись, ні втекти
Ані у день, ані в час темноти.
Біда за мною ходить, як напасть.
Я чую: скоро і дихнуть не дасть...
Тому й прийшов порадитись в цю рань.
Як із бідою быть, мені порадь...
Я пробував з бідою так і сяк,
Вона ж не віпуска мене ніяк.
Тримається, мов лантуха смола,
Бодай би вона проклята була!
Втікав, було, якомсь від неї в ліс,
Біда за мною – взяв би її біс.
Біжу у поле, щоб лишить біду,
Вона й туди, по моєму сліду.
Через біду сапать нема коли.
А бур'яни на грядці зацвіли,
І хата вже не білена сім літ,
І зірвано на хаті околіт,

Сорочка не попрана від торік ,
В такій не праній вже й ходити гріх...
Отож бідуємо з дружиною так ми,
З дружиною й маленькими дітьми...
А що робить, коли біда, коли
Геть бур'яни круг хати поросли,
Ворота впали, зникли без сліда...
Ну, одним словом, батьку, в нас – біда!
І просвітку нема, хоч сядь і плач:
Нема на корж, не те що на калач...
Отож порадь: що діяти і як,
Щоб ми те знали , і щоб знав те всяк,
Бо в кожного з людей біда своя, –
Ніхто не застрахований від неї, знаю я...»
Послухав батько сина, а відтак
На ту біду порадив йому так:
«Іди додому та візьми, як слід,
На хаті весь полагадь околіт,
Полагодиш, то постарайся ти
Всю павутину з печі обмести!
Сорочку випери, яку ти рік не прав!
Та ще зроби кілька потрібних справ:
Скажімо, прополи город, що в бур'яні,
Та забери ворота, що в багні,
Що буря здула, як у нас було
Снігами ще зимою замело...
А в ліс, щоб там ховатись від біди,
Та в поле надаремно не ходи!
А рано встань, а пізно ляж, тоді
І сам зарадиш ти своїй біді...»
А посміхнувшись, ще додав до того,
До слова свого:

«Піди у луг та виломи буджару!
Та дай біді по задниці ще й жару!
Сюди-туди бідую поверни!
І геть біду із дому прожени!..»

6.

О, сило слова , ти і для каліки,
Й для хворого – бальзам, цілющі ліки,
Але ти і вогонь, і смерч пустельний,
І гострого меча удар смертельний.

ПРИТЧА ПРО ЧОВЕН ТА ЛАЙНО

Було далеко це, чи було в нас
Давно-давно, чи, може, у наш час:
Плив по ріці широкій білий човен,
Що вантажу усякого був повен.
Попри вечірні села та гаї
Вертав додому проти течії.
По течії ж навстріч пливло воно,
На хвилі колихаючись, лайно.
Й там, де ріки найбільша глибина,
Взяло та й причепилось до човна:
«Привіт, друже! Як ото живеш?
Ти, бачу, як і я, кудись пливеш», –
Сказало до човна лайно тоді,
Що при човні гойдалось на воді.
«Гай-гай! Та чом йдеш проти течії,
Тим сили напругаючи свої?
Та ще й пливеш із вантажем таким,
Як бачу я, доволі не легким...
Хіба не легше так пливти, як я,
Коли сама відносить течія?
Коли ніяких напругань, зусиль,
Здолати можна легко кілька миль...
От я, не знаючи ані біди, ні горя,
Від тебе відчеплюсь і попливу до моря,
Сам по собі... І сам собі! Егеж!
Я щось в цім ділі розумію теж...
А в морі – лайнери! Вони не те, що ти!
І з ними гоноровіше пливти!
Тож там на морі, на безмежнім морі

Не те, що на ріці, а на просторі
Вчеплюсь до корабля і попливу,
В краях заокеанських заживу...
А стрінеться гігантський корабель,
Що плаває з тридев'яти земель,
Вчеплюсь до нього і гайда в турне,
В чужі моря він понесе мене.
А як з ним в морі станеться біда,
Підводних рифів, де стоїть гряда,
Великий корабель піде на дно...
А я спливу і там, бо я - лайно...
Але, друже, прощай! Бо я
Замешкався з тобою... Течія
Мене уже підносить! Вже несе!..
Ха-ха! Підносить вже! Усе !..»

7.

У нас горобцями котів не залякують,
Не шують язиків із підшов.
І гостеві у нас тому не дякують,
Котрий не прошеним у дім зайшов.

ПРИТЧА ПРО ЩЕДРОГО КОРЧМАРЯ

Коло дороги, на краю села
Корчма була.
У тій корчмі сільський збирався люд
Та ще й приїжджі із усіх усюд.
Тут завше було гамірно. В корчму
Запрошував сват свата, кум – куму.
А лайдак йшов до корчми просто так:
Хтось випить дасть, можливо, «на дурняк»,
Бо у кишені вже ані гроша,
Але бажає празника душа ...
У корчмі тій, хто хоч би раз бував,
Корчмар йому так щедро наливав.
Та так припрошував, так мило підносив,
Назавтра корчму не минать просив,
Що і назавтра хтілося прийти,
Який би зайнятий не був ділами ти.
Тому, хто був тут хоч би раз, то вже
Від корчми й Бог його не вбереже.
А ті, хто мав маєток, хто любив
Щось мати, й ті, хто давно усе пропив,
Або не все, а мав ще ниви шмат,
Котрий тут в корчмі пропивать був рад,
Корчму відвідували мало не щодня:
Пили «на брудершафт» і «на коня»...
Усім корчмар той щедро наливав,
Тим, особливо, хто маєток мав:
Худоби повно та землі лани,
В пошані в корчмаря були вони.
І тим гордились, щедрі на слова:
– Мені він першому! І повну налива!

- А бачили, як любить він мене? –
- Куди б не йшов, мене не обмине!
- Гай-гай! Не сперечайтесь! То – дарма,
- Бо на мені тримається корчма!
- Ха-ха! Мене він любить більше вас!
- Бо, як зустрінемося де, то він весь час:
- І вклониться, і руку першим дасть...
- Не так, як інші: що, ніби нападсть, –
- Йде попри тебе, бовтне щось під ніс,
- Ніби язик до піднебінь приріс...
- А цей і привітається, як йде...
- Бува, з корчми й додому одведе...
- При стрічі й шапку скине!..
- Привіта...
- Та як твоє здоров'я? – поспита!
- Та як худібка, та як урожай...
- Видати, всіх нас шкода йому й жаль ...
- Видати, зна він, як поводитись з людьми!
- Бо ми всі – не якісь там!
- Але ми...
- Нам треба слово добре, нам – щедрот!
- Бо у селі ми знаний всім народ!
- Ми довіряємо, і він нам довіря...
- Давайте, вип'ємо за корчмаря!
- За його щедрість вип'ємо!
- Давай!
- Ану, хто є, по повній наливай!..

8.

Злякаться зайця може і мисливець
 Той, що на здобич зір свій напруга.
 Хто не боїться, той ще не сміливець,
 Сміливець той, хто страх перемага.

ПРИТЧА ПРО ЛЕБЕДЯ, СТІЛУ ТА СТІЛЬЦЯ

У днину гожу і ясну таку
У лебедя, що плавав на ставку,
Поцілила нагострена стріла,
І кров із птаха того потекла.
Та й лебідь білий крила по воді
Враз розпростер...
Але якраз тоді
На березі господар був його...
Він бачив лебедя кровавого свого.
Він бачив, як з-під лівого крила
Із лебедя на воду кров текла,
Як червоніла під крилом вода,
Господар зрозумів, що сталася біда...
А зрозумівши те, він кинувся на став,
І лебедя свого з води дістав,
На берег виніс птаха неживу,
Поклавши його тіло на траву.
Заплакав гірко, проковтнувши злість:
«Зламать стрілу! За птаха моя мість!»
З словами цими витяг він ту злу
Із тіла лебедя скроставлену стрілу...
«Зламать стрілу! Спалить її до тла!
Будь проклятою вбивчая стріла!..
Скарать! – рішив господар, – це вона,
Оця стріла біди моїй вина!..»
Та саме у той час понад ставком
Проходив старець у руці з ціпком.
Над мертвим лебедем схилив сумне чоло.
Спитав, що сталося,

І як то все було...
Довідавшись про чиюсь дію злу,
В мить, як господар хтів ламать стрілу,
Сказав господареві: «Бачу гнів я твій...
Але... Мій чоловіче, зрозумій, –
Що винна в цій біді не так стріла,
Як та людина, і жорстока, й зла...
Шукай того! Карай того, хто думку мав ту злу...
Хто випустив у лебедя стрілу...»

9.

Раб перед паном – дугою.
Рабове пану – чуже.
Той, хто звик бути слугою,
Паном не стане уже.

ПРИТЧА ПРО ПІДНІЖЖЯ ТА ВЕРШИНУ ГОРИ

Є в світі гори вічного засніжжя,
Зелені є, та що не говори:
У кожної гори є ще й підніжжя,
А не лише вершина є в гори.

Є гори ті, що недосяжні оку.
Є ті, що загубились серед гір.
А я про гору, про таку високу,
Що аж сягла вершиною до зір.

Про неї, котру бачив я воочу,
З вершиною, що схожа до крила,
Я вам цю притчу оповісти хочу,
Котра би байкою для декого була.

Було це так: вгорі, де вітер свище,
Куди орел – і той не доліта,
Була вершина у гори найвища,
Вершина недосяжна і крута.

Вона була окутана туманом:
Вночі, і вдень, у спеку, і сльоту.
Внизу ж було підніжжя, що тримало
На собі й на горі вершину ту.

Вершина є вершина, їй з засніжжя,
Звідкіль зірок яскраві кольори,
Не догадатись: якби не підніжжя,
То не було б вершини, ні гори...

Доки вершина бавилась зірками,
Дивилась на підніжжя звисока.
В низькім підгір'ї тріснув ломикамінь,
А звідти ватри вдарила ріка.

Зарухалось підніжжя раз, чи двічі,
Бо видно надійшла на то пора.
І та гора, котра, здавалосьь, – вічна,
На троє розкололась та гора.

І заgrimіла блискавка паляща,
Вершини впав підзоряний вінець.
Гори розколотої дика паща
Прожерла всю вершину і, – кінець!

10.

Бути щедрим вчися у ланів!
Буть жалющим вчися в кропиви!
Бути гордим вчися в ясенів!
Бути скромним вчися у трави!

ПРИТЧА ПРО МОЛОДЕ ВИНО

Було давно то, чи було то вчора,
В Карпатських горах там, де Чорногора,
Де об смереки треться біла хмара,
Зайшов юнак у хижу до мольфара.

Зайшов й сказав мольфарові старому,
Що в чересі ключі носив від грому:
– Прийшов оце, мольфаре, на пораду,
Щоб мудрий ти сказав мені направду

– Як діяти? Ти ж знаєшся на всьому,
Ключі ти маєш від грози і грому.
Ти відаєш, про що шумлять ялиці,
Про що в лісах говорять олениці...

Ти знаєш те, де вдень зникають зорі,
Про що мовчать сніги на Чорногорі.
Ти знаєшся із Чорногорським духом,
Тому прошу: що я скажу – послухай:

Є в мене дівчина, яку кохаю вірно,
Вона мене кохає теж безмірно.
Ми покохали одне одного, мольфаре,
І кращої не буде в світі пари.

Умру, як втрачу я дівчину люблю!
Ми хочем завтра з нею йти до шлюбу...
Та перед тим від тебе, хмаролова,
Я мудрого просити смію слова ...

– Я зрозумів – сказав мольфар, – одначе:
Відколи ви знайомі, мій юначе?
– Від вчора, батьку, знаємось... Від вчора!..
А стрілись там ми, де Яловичора,

Де п'ють зозулі з каменю зірницю,
Копають крильми
В Бурштинах криницю...
Та дівчина – царівна з синь-очима!
Я закохався в неї, мов хлопчина ...

Без неї я не зможу жити, мольфаре!
У неї, як у мавки, дивні чари...
Обоє ми освідчились в любові
При першій стрічі і при першій слові...

Кохаємось ми! То чого ще треба
Окрім благословінь святого неба!
Я хочу одружитись з нею! Що? Це – смішно?
Ти скажеш, мій мольфаре, що – поспішно?

Тому й пришов до тебе на пораду.
Бо знаю, що мені ти скажеш правду...
Бо ти прожив немало літ на світі,
У тебе борода і вуса білим вкриті...

– Г-м! Розумію – мольфар мовив – розумію...
Та чи порадить, пояснить зумію?
– Хоча!.. Стривай! – Мольфар у тую ж пору
Із хати вийшов, відчинив комору,

Де павутинь звисали вниз гірлянди,
Де пахло хмелем й квітами троянди.
Через хвилину-дві вернувся до хати,
В старих руках тримаючи дві кварта:

– Оце, – сказав мольфар, – у квартах – диво,
Що саме сонце влітку народило:
У першій кварти – то вино тогідне,
Воно вже вистояне, і міцне, і гідне.

А це вино – цьогорічне, слабке ще, сину,
Воно ще тільки набирає силу.
Воно, ніби й солодке, та не гоже,
Бо згіркнуть через час якийсь ще може...

Ще може й з кварти вибігти воно...
Воно ще – брага...Неміцне вино.
А це, що вистояне, через много літ
Ще міцніш стане... Ось це мій одвіт...

– І моя рада, хлопче, і порада,
І досвідом набута суцзя правда.

11.

Поїхали: хто в Рим, а хто – в Париж,
А хто Торонто встиг облюбувати...
Мене ж туди не відпуска спориш
І яворина в мене біля хати.

ПРИТЧА ПРО ПАМ'ЯТЬ

Було давно це, чи у наші дні,
Чи восени було, чи навесні:
Багач прийшов до старця й мовив так:
– Ти бідний, знаю, німецький бідак.
Усе життя проживши серед бід,
Не мав ти, навіть, хліба на обід.
Та й хижа похилилася стара.
Нову давно вже збудувать пора.
Он бачиш, як живе багач сусід?
Тобі ще краще жити було б слід.
В достатку жити ти не маєш змог.
Лице твоє покрив суцільний мох.
Он валиться стара у хаті піч,
На смерть нема за що купити свіч.
Та й одяг маєш лише на щодень,
Нема в чім в свято вийти до людей...
Та, кажуть, скарб ти маєш в голові,
Бо пам'ятаєш війни світові,
Історію, увесь твій родовіт,
Звідки ти сам, і звідки весь твій рід...
Але що з того: пам'ять – то не гріш,
За котрий хліба купиш, з салом з'їш,
Чи хату купиш, чи зведеш паркан,
Щоб жити у світлицях так, як пан...
А щодо пам'яті – то що таке вона:
Ні калача із неї, ні вина,
Одна морока з нею, з пам'яттю, відай,
Візьми і пам'ять ту мені продай!
Даю за неї гроші немалі! –
Ти станеш найбагатшим на землі,

Ти будеш найшановніший із ґазд...

– Ну, що? Домовились?!

– Домовились!

– Гаразд!

І руку згоди багачу подав

У знак того, що пам'ять всю продав,

Чи за мізерний, чи великий гріш,

А що продав не пам'ята, хоч ріж ...

...Цвіте калина перед ворітьми,

Питають внуки діда:

– А хто ми?

– А звідки та каплиця край воріт?

– А звідки, діду, наш узявся рід?

– А хто садив черешню на ґруні?

– Хто вишивав рушник, що на стіні?

– А що було, коли нас не було?..

А старець тільки потирав чоло,

Над котрим догорала сивина,

Й казав онукам: «А хто його зна...»

Багач тим часом, ні світ ні зоря,

На третій день прийшов до злидаря,

Забрав назад у бідного свій гріш.

Бо старець вже не пам'ятав, хоч ріж,

Хоч об стіну бий головою, а хоч плач:

За що той гріш давав йому багач...

12.

Тоді, як на душі ти носиш камінь,

І як стискає груди біль і жаль,

Піди тоді й поговори з батьками,

Що у могилі під хрестом лежать.

ПРИТЧА ПРО СОЛОВЕЙКА ТА ГОРОБЦЯ

Було це не колись, а в наші дні,
Не восени, не влітку – навесні:
У яворовій смузі лісовій
Співав на яворині соловій.
Та так натхненно, красно так співав,
Що аж сльозу щасливу діставав,
Во славу і любові, і весні
Співав той соловій свої пісні.
Співав він – аж спинялися вітри,
І зацвітали всохлі явори,
Спинялись хмари, що пливли вгорі,
Спинялись люди юні і старі,
Спинялася у ріках течія
На мить послухать співи солов'я...
На берег мавки виходили з плес,
І янголи зліталися з небес,
Бо так співав той дивний соловій
У яворовій смузі лісовій...
На цім й закінчилася б, мабуть, притча ця,
Якби на яворі не було горобця,
Що випурхнув з-між листя сіромах,
Понаклювавшись лісових комах,
Та наскакавшись по гіллі за день,
Він невибагливий занадто до пісень,
Спурхнувши на гіллю до солов'я,
Представився: «Оце, дружище, – я!
Я – знаменитий пташок-горобець,
В окрузі цій відомий всім співець.
Був я «заслужений», тепер «народний» я!..

А пісня застаріла вже твоя!
Тебе ніхто не слухає. Повір!
Хіба – ведмідь та ще якийсь там звір...
Тепер модерні течії... Пойми!
Тепера слухають те, що співаєм ми!
Ми! Себто, всюдисущі горобці,
«Народні» та «заслужені» митці...
Ти пойняв чого вимагає час?!
Як хочеш успіху, співати вчися в нас...»

13.

О, тайни світу! Їм немає меж!
За все своє життя їх не збагнеш...
Широкий світ, безмежний світ – це звісно,
Але чого самотньому в нім – тісно?

ПРИТЧА ПРО СТОВП

В ґазди одного посеред беріз
Єдиний явір на утіху ріс.

Ґазда тим тішився, що виросте колись
Малий той явір в піднебесну вись.

Тому йому хотілося, щоб це
Ще зовсім молоденьке деревце,

Як то в нас кажуть, правильно росло,
Та щоби без сучків воно було.

Щоб рівний стовбур та широка крона
Була, як в князя золота корона.

Не шкодував ґазда для того сили,
Щоб явір виріс рівним і красивим.

Для того, щоб той явір зріс, як слід,
Він формував те деревце багато літ:

То щось підтісував, то обтинав, як знав,
То, часто, аж занадто обтинав.

То, навіть, була і така пора,
Що в руки брав, для того й топора:

Весною, восени, у ранню рань
Виводив топором відсутню грань,

Обрубав щось на тім деревці,
А результат побачив у кінці:

Із деревця він витесав стовпа...
Яка ж любов нераз бува сліпа!..

14.

Годі тримати курей у куніці!
Вола не народить муха...
Дурень не той, хто говорить дурниці,
А той, хто дурниці ті слуха.

ПРИТЧА ПРО ПЕНЬ

Сидів собі в траві під лісом пень,
Був не помітний ні вночі, ні вдень,
Бо він собі сховався у траву,
Під лісом у зелену мураву.

Отож сидів він, де трава росла,
Не причиняючи, ніби, нікому зла,
Бо зла якого ждять од пня того,
Коли й не видно з-під трави його?

Коли не дерево він, не якийсь там дуб,
А всього-навсього в траві звичайний зруб.

Він, і що є, і що його нема,
І чи він був колись тут... Та – дарма:
Хто по траві з села до лісу йде,
Спіткнеться об той пень і... Упаде.

Скалічить руку, чи роз'юшить ніс,
Так й не дійшовши по гриби у ліс,
Чи по дрова, як вдома їх нема.
Та пень нікого, справді, не займа,

Бо нижчий він трави, тихіш води:
Він не причина чиєїсь біди...
Не винен він, що сталася біда,
Бо ні на кого він не напада...

Які претензії до нього, як на те?..
Не дерево він, не кущ він, що росте..
Він всього-навсього тут невисокий пень,
Що у траві сидить, як ніч, так день...

І косаря він того не просив
Сюди під ліс, щоб той траву косив.
Не заставляв косити саме тут!
Не накликав під ліс його на труд.

Той сам прийшов під ліс косить росу,
І сам об пня враз поламав косу...
Сам винен! А то хто ще б бути мав?..
В тім, що косар там косу поламав...

При чім тут пень? При чім тут він? При чім?!
Скажімо, люди добрі! Не мовчім!
Адже той пень сумирний був в траві:
Сидів собі потихо в мураві...

15.

Мудрістю сіяла б сивина,
Та не кожній їй сіянь дано.
Те, чого ще молодість не зна,
Старість позабула вже давно.

ПРИТЧА ПРО ЗАМОК ТА КЛЮЧИ

Зайшла до батька дочка серед ночі:
– Ой, таточку, допоможіть мені!
Я виплакала, тату, свої очі,
Я почорніла за ці ночі й дні:

Василь мій п'є, а вип'є – бешкетує...
Слова мої – горохом до стіни...
Він більш як місяць вдома не ночує...
Якось його до мене наверни!..

Або хоч дай на це якусь пораду!
Допоможи! Врятуй своє дитя,
Бо, татку, я кажу тобі на правду:
Як жить так далі, не шкода й життя...

Ходила-м до примовниці-ворожки,
Щоб допомогла порятувати сім'ю,
Та ворожба не допомогла нітрошки, –
Хіба візьму, як він, сама зап'ю ...

Похмурий батько стиснув зуби злісно:
– Біда, дитино! Гіршої – нема!
Допомогти тобі я радий був би, звісно,
Та допомогти собі тут мушиш ти сама...

Сім'я, дитино – дивна таємниця!
Стосунки в ній: то гай, то темний ліс.
Заделікатна для того криниця,
Щоб будь-хто з чобітьми у неї ліз...

Сказав так батько, вийшовши з світлиці,
Вгамовуючи доньчині плачі,
І досягнув у снігах із полиці
На петельку нанизані ключі.

І мовив доньці тихо сивий тато:
– Ось – двері. В ник замок один всього.
Замок один, але ключів – багато...
Котримсь із них відімкнеш ти його...

– Якщо ти, доню, рідна моя, мила,
Пораду сю нехитрую мою,
Як треба, у цім ділі зрозуміла,
То ти врятуєш спокій і сім'ю...

16.

Все на цім світі – порох,
Все одцвіте за пругом.
Той, хто сам собі ворог,
Вам той не стане другом.

ПРИТЧА ПРО БАЖАННЯ

Одного разу, у суботу зрання,
Коли од сну прокинулось бажання,
Але не зовсім ще відкрило очі,
Подумало собі: “– О, як я хочу:
Щоби у мене була більша хата,
Щоб була в мене й вищою зарплата,
Сякий-такий велосипед край плоту,
Щоб їздити ним вранці на роботу,
А не ходити так далеко пішки,
І щоби жити стало краще трішки:
Щоб на столі крім бульбів та солі,
Було б ще й сала, й часнику доволі...
О, як бажаю цього! Цього хочу!
Щоб все те на столі було воочу...”
Минуло пару літ від того часу,
Пригадувалося щось, хоч і не відразу,
Але з’явились нові дві кімнати
У добудові до нової хати.
Велосипед з’явився біля плоту,
Щоб їздити ним вранці на роботу,
А не ходити так далеко пішки,
Та й, наче жити стало краще трішки,
Бо спромоглося на дещо більші гроші,
На чоботи, – не гумові галоші.
А на столі з’явились хліб та сало...
Але бажанню того вже замало...
Отож через три роки, теж в суботу,
Коли не йшло бажання на роботу,
А ніжилося в ліжку, як лежало,

То, лежачи, такого забажало:
«Коби мені знести ті добудови,
А на тім місці дім поставить новий:
Щоб був балкон, ще й вихід на веранду,
По нім звисали б грона винограду,
А біля дому, щоби на подвір'ї
Ходили влітку пави білопир'ї.
Велосипед той викинуть з-під плоту, –
Купить авто й ним їздить на роботу.
А не щоранку на роботу перти
На тім старім, як світ, велосипеді!
Ой як я хочу цього!.. Аж вмираю! –
Час прийде, і я все це пристараю!
На цей раз сталось теж так, як бажалось.
Усе, як мало бути, пристаралось:
Але й на цьому не скінчилось...
Зрання,
Коли від сну прокинулось бажання,
Подумало: - Ну й що, що хліб є й сало,
І усе решта! Та цього – замало!..
От, якби то справді спромогтися,
Щоб там, де пави, та була жар-птиця...
А там, де дім, палац був кришталевий,
При вході в нього – мармурові леви ...
Ой як бажаю того я сьогодні! –
Тепер дома, як в мене – вже не модні...”
Через якийсь десяток літ потому
Палац стояв з кристалю замість дому.
В палаці тому тисові паркетки.
У білій залі виграють оркестри.
У круглій залі – статуї античні.
В квадратному – картини еротичні.

В саду у критім – виноградні грона.
Коло палацу пси і охорона.
Але й на цьому не скінчилось... Зрання
В котрись суботу мовило бажання:
– Я так бажаю! О, я так бажаю
В оренду взяти, чи купити раю,
І раювати там, то справа ласа...
І притягти туди свого палаца,
І все своє майно, і грона спілі,
І охорону, і автомобілі!
А ще до того, до всього в додачу,
Ділянку взять на місяці під дачу...
О, я доможусь цього! Я бажаю!..
А поки-що побути виїжджаю
В краї заморські, щоб там побувати:
Розважитися та пофліртувати...
Отож зібравшись теж в суботу зрання,
У подорожі подалось бажання.
А свій палац, багатство, всяку справу
Залишило бажання на управу,
Втомившись від розваг і від лежання...
...Та саме у той час, коли бажання
Було за океаном, в його краї
На землю з неба впали вогнеграї,
Земля перевернулася, скипіла,
Знеслася диму хмара чорно-біла...
Зревіла під землею вогневиця –
Аж страшно було на те подивиться...
Не описать того і на папері:
Було то, як в останній день Помпеї...
Пішов палац під землю кришталевий,
А з ним майно і мармурові леви...

На п'ятий день по тому, також зрання,
Коли домів вернулося бажання,
Побачило: зрівнялось все з землею:
Лиш де-не-де каміння й купи глею...
Ото і все!
Було усе –й не стало...
Від розпачу бажання заридало:
«Як далі жить? Як далі бути маю?..
Тепер я вже нічого не бажаю:
Хіба-що хліба грінку, крихту солі,
Халупки... та до солі бараболі...»

17.

Як ноша заважка – її скидають з плеч.
Як дзвін гуде – не стримать його звуки.
Мудрець сказав: «У влади довгий меч»,
Та не сказав: «В народі довгі руки!»

ПРИТЧА ПРО МУХ ТА ПАВУКА

На горобині, серед лісосмуг,
Чи, може, на кущах лозини в лузі,
Заманював павук до себе мух:
– Давайте, мухи, жить в однім союзі!
Давайте, від тепер жить гуртома!
Братерство, рівність – головне сьогодні!
– Ви згодні з тим, щоб жить всім з усіма?
– В союзі?..
– Хе!..
– Та мо...
– Звичайно, згодні!..
– Одноголосно! – вигукнув павук, –
Тепер ми не поборні!
Ми – твердиня!
До нас ніякий не підступить жук!
Я обсную тут все у павутиння!
Я захищу вас тим від горобців,
Що нам ворожі разом із шпаками!
А потім ми підем, кінці-кінців,
Брататися зі всіма павуками!
Все буде честь-по честі! На виду!
В нікого з вас не впаде й волосини!..
Гайда, за мною! По моїм сліду!
Ми вийдемо на сонячні вершини!
Та згодом була дія, не слова...
І ринула за павуком мушва,
Запутуючись в довгу павутину...
...Ніби й була десь притча вже така,
Як мухи йшли на заклик павука...

18.

Як хочеш знати, де живе різник,
Дивися, де в дворі кісток гурма.
Як хочеш знати, де живе пічник,
Шукай ту хату, печі де нема.

ПРИТЧА ПРО ОДНІ НОГИ ТА ДВІ ГОЛОВИ

Та істина давно вже не нова,
Що там, де ноги, мусить бути й голова,
Чи мудра, чи не мудра, та вона
На дві ноги в людини є одна.
І голова та думає куди,
По що, і як ногам іти...
Хіба тоді, як голова хмільна,
Хильнувши з чари зайвого вина,
Тоді для ніг вже настає біда:
Тоді вже плентання якесь, а не хода.
Тоді (так було і так нині є):
Ніг голова своїх не впізнає...
Не управляє ними... (так бува,
Коли хмільна занадто голова).
Але коли та голова твереза,
Вона все зважить, ніби на терезах,
Ше й досвіду згада гіркий урок,
Щоб не робити необачний крок
Туди, куди робить його не варт,
Бо помилка у ході – то кепський жарт.
Та лиш підпорядкує рухи ніг собі
Розумна голова, щоб йшли обі:
І злагоджено, як велів сам Бог,
То і нема проблем для ніг обох...
Але в цій притчі, щоб те знали ви,
На дві ноги було дві голови...
У кожної – була своя нога,
Підпорядкована, послужна, дорога...
Чи то свідомо, чи то не свідомо

Придумав хтось так – досі не відомо,
Але від того часу – безлад, гам:
Котру з голів варт слухати ногам:
Одній нозі наказано йти вліво,
При тому, щоб не впасти на коліно.
А другій нозі сказано йти вправо,
Із вигуками гурту: «Браво! Браво!»
Отак й ступали: Вправо, а то – вліво,
Допоки у ногах не заболіло...
Болота два, дві витоптані ями,
А у тих ямах дві ноги стояли...

19.

Можна обманути брата і сестру,
Обманути батька й матінку стару,
Обманути друга і сусіда свого,
Та не обманути, знай, себе самого.

ПРИТЧА ПРО ПОЧАТОК ТА КІНЕЦЬ

Хвалився раз початкові кінець:
«Це я всього на світі цім – вінець!
Мене всі знають, хвалять всі мене
За те, що діло звершив не одне.
По мені мірять, рахують по мені!
Про мене – кращі оди і пісні!
Для мене – нагороди, шана, слава,
Коли якась скінчиться добра справа!
Для мене – духові оркестри, свято!
Бо я – кінець! Й цим сказано багато!
Вершитель я усяких людських справ,
Тому і заслужив і орденів, і слав!
І, навіть, мудрість ходить між людей,
Що вечором хвалебний кожен день,
І що по осені рахуються курчата...
Це все – про мене! А що ти, початок!
Що можеш в цьому світі, хлопче, ти?
Яких ще результатів досягти?..
Окрім того, що здатен щось почать,
Про що, здебільшого, як знаєш сам, мовчать...
Ти був – й тебе забули, що ти був:
Нічого ти не звершив, не здобув!
Ні орденів не маєш, ні хвали –
Ніби й не був, чи був хто зна коли!
Тобі ні вдячності нема, ні нагород,
Про тебе й мудрості не видумав народ.
Бо я в цій грі є головним гравцем.
Початок, кажуть, славиться кінцем!
Ти зрозумів про що народ сказав,

Та так сказав, як вузол зав'язав».
Хотів початок щось сказати хвальку
На цю ось його мову отаку.
Та не сказав...
Не мав коли...
Мовчав...
Якраз в той час діла нові почав...

20.

Така вже, братці, видно наша доля,
Що ми живем, як і колись жили:
Хоч ми й не вівці, але всі нас доять,
Нас запрягають, хоч ми не воли.

ПРИТЧА ПРО ПЕРЕХІД РІКИ

Було то влітку, в погрозовий день
Зійшлося до ріки кілька людей.
А були не тутешніми вони,
Тому в ріці не знали глибини.
Не відали, де в річці крутежі,
Бо людям ці місця були чужі.
А річку треба було перейти,
Поскільки повинь знесла всі мости.
– Чого ми стали? – вимовив один, –
Тут по коліна жаб'ячі води...
– Так, так! Хіба це, людоньки, ріка?!
Чого спинились! Що вас в ній ляка?
– Ніяких таємниць в ріці нема!
– Якщо ідем, то йдем всі гуртома!
– Та й тут найближче берег протилежний,
Тому і переходить нам тут належить!
– Але ж не знаємо усі ми примх ріки...
А йти наосліп, то якось не з руки...
– От – правильно! Порадितись би слід:
Де плеса тут, а де в ріці тій брід!
– Якщо потрапимо у вир та на гряду камінь, –
Нас вир захопить, і усім – амінь!
– А, може, з ким порадितись із тих,
Хто тут живе неподалік і встиг
Тут перейти, чи змірять глибину...
– Та – ну!
Не треба нам дослідників, поради!
– Улаштували тут коло ріки парад

Звичайних боягузів! Віче розвели...
Ану за руки взяли і, – пішли!..
У-р-р-а-а! Вперед, як вчили нас совіти...
Іще ми не забули їх завіти ...
... Лише забулькотіло, загуло...
Було це влітку, по грозі було...

21.

Якщо отам, під лісом, де ставок
Вівцю з'їсть вовк побіля ялівця,
То в тому винен буде не лиш вовк,
А в тому винна буде і вівця.

ПРИТЧА ПРО ОДИНОКИЙ ЯСЕНЬ

Піти рішив із лісу гордий ясен,
Що був стрункий, високий і прекрасен.
Рішив піти: мов, що йому той ліс,
В якому він і народивсь, і зріс
Серед дерев великих і малих,
Що захищали од вітрів і лих...
Рішив піти, сказавши: «Буду сам!
Належатиму сонцю й небесам!
Мені той гурт дерев уже набрид!
Я ж ясен! Гордий! Не якийсь там гриб!
Піду у поле! Там помітним я
Здалека буду! Сонце там сія!
Ніхто нікому там не застує,
Верхів'я там прославиться моє!
Ніхто, як в лісі тут серед дерев,
Не заважає вітру вчути рев...
А ще на гілля, на прудкі мої
Сідатимуть зі співом солов'ї...»
Отож пішов у поле гордий ясен,
Що був висок, і гордий, і прекрасен.
Пішов у поле, і став сам, один,
Враз відірвавшись від лісних родин,
Від тих дерев, з якими він зростав
І ясенюм струнким, високим став...
А в полі – воля! Сонця – досхотінь.
Ніхто нізвідки не кидає тінь,
І дощ весь – твій! І купель сонця – твій...
Але якось зірвався буревій,
І блискавки злетіла вниз стріла,

Земля здригнулась, ревом заревла,
Летів по полі грізний бурелом,
Згинався ясен до землі чолом...
А град колючий рвав тонкі листки
Несамовито, люто на шматки.
Кричали пальці зламаних галуз,
Що падали з верхів'я просто в грузь.
Коріння рвалось, наче жили рук,
А хмари шаленіли... Грому гук
Верхів'я роздирав, кришив, рубав...
І ясен той не витримав – упав.
Звалився в траву корінням догори,
Яке зсушили через час вітри...
Рішив піти із лісу гордий ясен,
Що був висок, стрункий був і прекрасен.
Рішив піти! Мов: що йому той ліс,
У якому він народився й зріс...

22.

Збережеш корінь – буде на дереві плід.
Збережеш крила – буде до неба політ.
Збережеш власне – не зазіхнеш на чуже.
Збережеш пам'ять – пам'ять тебе збереже.

ПРИТЧА ПРО ЗОРІ ТА КАЛЮЖІ

Коли зима минула, сніг та стужі,
І перша злива відійшла, коли
По зливі тій з'явилися калюжі,
То по дорозі четверо ішли.

Була вже ніч, і літепло надворі,
Вже при дорозі набубнявів без.
В калюжах віддзеркалювались зорі,
Що після зливи сяяли з небес.

Йшли четверо. Один із них йшов збоку,
Щоб обминуть калюжі дощові.
Та все ж в калюжу втрапив не глибоку,
Що була на дорозі при рові:

– А шляк би тебе трафив! Клятї ями!
Гей щезник нас завів в цю глупу ніч...
Куди тепер я з мокрими штанцями?.. –
Хіба-що до нечистого на піч...

Агій! Це не дорога – Божа кара!
І злива ця! І саме у цей час...
О, проклятою будь та злісна хмара,
І злива, що звалилася на нас!..

Ет! Знов – болото! Знов зайшов в болото!
А щоб тебе!.. Тече з-під підшов!
Хоч стань і плач, бо йти вже не охота! –
Стогнав той перший, що все збоку йшов.

Натомість другий крикнув: - Хлопці, – зорі!
В калюжах – зорі! Так багато зір!
Вони такі великі та прозорі!
Вони так сяють, що аж сліпне зір!..

А третій мовив: - Та вони – як золото!..
Он та найбільша блима, мов маяк!
О, зорям сяять ні одне болото
Не зможе перешкодити ніяк...

Четвертий з них роззувся і в калюжі
Ступав босоніж по зірках ясних!
– О-о! Я по зорях йду босоніж, друзі!
Давайте, разом біжимо по них!..

І троє з них побігли в зоресвято
(під ними небо вже було само),
– Зірки! Зірки!.. О, як їх тут багато!..
Як це прекрасно, що ми живемо! –

Знов вигукнув четвертий з них. А перший
Пробурмотів: - Ой, Господи, прости:
Таке болото по дорозі песе ...
А ті по ньому скачуть, як чорти ...

І є від чого дурням їм радіти ...
ТЬфу! Щезни! То усе – від сатани!..
А ті раділи, мов маленькі діти,
Що прямо в зорі стрибали вони ...

Коли зима минула, сніг і стужі,
І перша злива відійшла. Коли
По зливі тій з'явилися калюжі,
То по дорозі четверо ішли ...

23.

Хай вічно палає нам пам'яті ватра!
Хай зійде вона із чола на чоло!
Бо звідки ми знатимем, що буде завтра,
Якщо ми забудем, що вчора було.

ПРИТЧА ПРО ДВА ВІНИКИ

В ґазди одного, чи то в господині,
(ніхто того не пам'ята вже нині).
Був віник не короткий, і не довгий,
Якраз для підмітання був він добрий.

Зручним був і послушним у руках,
Щоб замітати ним по всіх кутках.
Свою роботу віник знав і вмів,
Тому доки був новий, добре мів.

А за роботу добру отаку
Престижне місце мав він у кутку.
Але, коли вже віник став старим,
Коли недобре було замітати ним,

Господар віника того, що замітати вмів,
Взяв підмітати двір та старий хлів.
А віник вдячний був й за те,
Що і тепер, хоч і в хліві, мете...

Що служить він й на старість у ґазди,
Що оцінив ґазда його труди,
Його заслуги за те, що він мів,
Що підмітати скрізь і все умів...

Тим часом замість віника старого,
ґазда взяв собі віника нового...
Отож почав новий тепер мести,
Та обмітати скрізь усі кути.

І хизувавсь перед старим, було:
- Що? Дослужився, старе помело!..
Так тобі й треба, дряпало старе,
Що замітає – патиками дре!

От дослужився бідний до хліва.
Там підмітатъ, де кури та трава...
Та час минув, і новий не узрів,
Коли і сам зносився, постарів,

Став дряпаком, що по підлозі дре ...
Ѓазда сказав: «От що значить – старе!
Що з нього візьмеш?!» і геть на смітник
Він викинув той віник в чагарник ...

24.

Хто втратив зуби мудрості, той мусить
З роками усвідомити своє:
Що менше прожує тепер, ніж вкусить,
Що менше вкусить – більше прожує.

ПРИТЧА ПРО ТЕ, ЩО ТАКЕ ЛЮДИНА

Чи то недавно, чи було то давно,
Для притчі, читачу, це вже все одно.
Та розповідь треба почати по суті:
Якось у столичнім однім інституті
Учені сім літ мізкували над тим
Питанням, сказати б, не зовсім простим:
Як вивести нових порід, скажем, – риб,
Чи птахів, чи звірів, чи свійських тварин.
І як ту задачу рішати практично,
Щоб було оправдано все, генетично.
Хоча й не проста то, сказати би штука
Ота молода генетична наука,
Хоча за дослідження взяли не сміло,
Та, кажуть, що згодом пішло у них діло:
Той вчений, що був за дубовим столом,
Шукав спільних генів у качки з орлом,
Щоб їх сполучивши (важка то задачка),
Були з того: не орел і не качка,
І щоб чудеса були у чудесах:
Щоб качка літала орлом в небесах ...
І щоби, коли їй підстрелить крило,
Печеня смачна, щоби з того було...
Десь поруч в вольєрі, що морем пропах,
Розводили вчені нових черепах.
То була, казали, досягнень межа:
Звести в одно гени черепахи й моржа,
Щоб новий вид мати для владних мужів
Таких собі там черепахо-моржів...
Чи то для потіх їм, чи то для забав, –
Ніхто із учених про те і не знав ...
То був (вам, читачу, скажу наперед),

Всеолігархічний, державний секрет ...
Та це ще не все! Поруч в залі зі скла,
Де на сухій груші троянда цвіла,
Трудились жінки-академіки. Там
Наук відбувався перелом, чи то злам:
Там був генетично-сполучний верстат
Той, що кінцевий давав результат.
У ньому, щоби про об'єкт один знати,
З'єднали із вовчими гени ягняти...
О, там з нетерпінням чекали моменту; –
Дізнатись, що вийде із експеременту:
Чи вовк, чи – ягня, чи вовко-ягня...
Сенсація світ обійшла того дня!
Настала удачі жаданна пора ,
І крикнула челядь учена: «У-р-р-а-а!»
– На камеру знять цей важливий момент!
– Удався, колеги, нам експеримент!
– В газети пустити!
– Хай зна увесь світ!
– Це скептикам нашим хай буде одвіт!
– Недаром напружили мізки і вени!
– Ягняти і вовка єднаючи гени!
– Оце так сенсація!
– Оце так – новина!
– Із вовком ягнятко...
– І вийшла людина!..
– Це ж треба! Людина...

25.

Скупий не дасть, а скрутить дулю.
А щедрий дасть – лиш не пропий:
Чи то скупий у нас не дурень,
Чи, може, дурень – не скупий.

ПРИТЧА ПРО МОЛОДОГО ПІВНЯ

Один ще зовсім молоденький півень,
Такий собі рябий, пухнастий пірень,
Коли сидів з курми у курнику,
Уперше прокричав: «Ку-ку-рі-ку!»

Чи проспівав, чи прохрипів це півень, –
Отой ще зовсім молоденький пірень,
Із себе крика видавив свого
Так, ніби вранці різали його...

– Співучий в тебе голосок, синочку! –
Сказала в курнику тім мама-квочка.
– Ко-ко-ко-ко! – сказали кури вслід.
– Його в науку би оддати слід!

– До жайвора! Він знає лад у пісні!
– Не кукурікають все йому, як півні!
– Як має голос, хай в науку йде
Обдарування ваше молоде!..

Тут знову обізвалась квочка-мама,
Що півня-сина під крилом тримала:
– Якщо по правді, особисто я
Оддала би його до солов'я!

– Ко-ко-ко-ко! Та то престижна штука,
Як ви кокочете, у солов'я наука ...
– Свій голос він поставить малюку!
– Не те, що там якась: «ку-ку-рі-ку»...

– І добре сказано! Лише – до соловейка,
Що в лузі так витьохкує зраненька!
– О слово честі... Все ми віддаєм,
Лише б пухнастик наш був солов'єм...

– Ми будемо гордитись, будем раді,
Коли наш півник стане на естраді...
– І тим, що в нас нарешті буде свій,
Не півник там якийсь, а соловії!

Не знать, чи вчився в соловейка співу
Той молодий та ще пухнастий півень,
Та час минув, і вранці навесні,
Як вишня була в білому вбранні

Так сталось, як хотіла квочка-мама:
Була естрада і була реклама,
І новий соловії виспівував таку,
Наймоднішу з пісень: «Ку-ку-рі-ку-у!»

26.

Хто свого не любить, того Бог скарає,
І земля зненавидить його.
Хто в чужім не був ні разу краї,
Той не здатен оцінить свого.

ПРИТЧА ПРО ДВА ГЛЕКИ

На ярмарку, де лави зі смереки,
Поміж собою сперечались глеки,
Що сяяли у променях ясних.
А сперечались: хто був кращий з них:
– Я кращий! – твердив менший глек.
– Ні! Я! –
– Гляди, як на мені узір сія!
Узір черлений, шоб манить купця!
А хто на тебе гляне, гладунця?
Мене ж ніхто не зможе обійти!
А от на вигляд геть дешевший ти!
Тебе ніхто не схоче й задарма,
Бо руж черлених на тобі нема,
Ні позолоти... Значить, що ти – гірш!
Ніхто не дасть за тебе, навіть, гріш...
Мене ж ніхто не обминає зором:
Так маню я людей своїм узором...
А ти що? Ти собі звичайний глек!
Ти не прикрашен! Від краси – далек!
Хто обиратиме з нас двох, візьме мене!
Тебе ж купець на ринку обмине ...
Бо я – мистецький витвір! Вищий клас!
А ти призначений, щоб з тебе пити квас,
Гуцульську гусянку, або з ожини сік...
Різницю поміж нами ти усік?!
Та попри глеків тих ішов гуцул.
І суперечку глеків двох почув:
– Хто кращий з нас? Ану! Хто кращий з нас:
Чи я, з прикрасами, чи він, що без прикрас?.. –

Промовив в суперечці розхвильований,
Той глек, що був черлений, розмальований.
Гуцул подумав: «Гм! Та то воно
Так, як для діла – ніби все одно...
Хоч, не мальований нічого так ... Незгірш...
Мальований малюнком красивіш...
А взагалі: той – гарний, і той – теж...
Хто кращий зразу, так й не розбереш ...»
Почухав вуса гуцул: «Ану, жди:
Я зараз принесу сюди води,
Щоб справедливо розсудити вас:
В котрому краще зберігати квас,
Жентицю, воду, як пішло на те:
Чи в тім – без руж, чи де узір цвіте»..
Приніс відро гуцул, його схилив,
Води по вінця ув обох налив...
У не мальованім зосталася вода,
В мальованім враз зникла без сліда...
Бо, була в глеку тріщина глибока,
Що не помітна здалеку для ока...
Котру гончар сховав в рясний узір,
Як хочеш вір, а хочеш, то не вір...

27.

Високу вершину підніжжя трима.
Ні з ким той не був, хто був з усіма.
Не буде той, хто būtų хотів будь-яким.
Хто був не собою, то той був ніким.

ПРИТЧА ПРО ПОВНОГО ТА ПОРОЖНЬОГО ВОЗА

Котились по дорозі два вози:
Один із них віз з поля гарбузи,
Бульби та буряків тугі мішки...
Що не кажіть – вантаж тяжкий таки.
До того зверху гарбузів й мішків
На возі і господар ще сидів.
Ото все разом, як в нас кажуть, при:
То попід гору, а то – догори!
Почерез балки та неближній ліс,
Не шкодуючи ні своїх коліс,
Ні зношеного геть драбиняка...
Бо везти щось, то служба вже така...
Тож, як завжди, рипів той віз тепер:
Вантаж на собі непосильний пер.
Тому нечутно їхав з поля він,
Попереду ступав заледве віл...
За возом тим котився інший віз
Той, що нічого на собі не віз.
Не віз, бо напругатись не хотів,
Тому порожняком торохкотів...
Як у нас кажуть, їхав впорожні.
Зате багато було торохтні...
Здалека було чути: іде віз!
Хоч він нічого на собі не віз...

28.

«Роги воліві комар не зламає» –
Казала колись мені мати –
«Мудрий радіє тим, що він має,
Дурень тим, що буде мати...»

ПРИТЧА ПРО КОНЯ ТА ФІРМАНІВ

Одного разу в лісі, де тумани,
Коло коня зібралися фірмани.
Зібрались, бо на те була причина:
З дровами воза не тягла клячина.
Що не робили на крутій дорозі,
А кінь стояв, як вкопаний при возі.
Не думайте, що кінь той був лінивим...
Він віз тягнув, орав широкі ниви,
Він кінську знав завжди свою роботу:
Трудився до тринадцятого поту,
Послушним був у всьому і завжди,
Хоча вівса не все мав за труди...
А тут – як вмер! І що з ним не робили:
І лаяли, і батогами били,
А кінь стоїть, як вкопаний! І – все!
Хоча фірманів злість уже трясє...
– То що робить? – почали мізкувати?
– Підковами новими підкувати!
– Е – ні! Не ймім коневі більше віри! –
Новий батіг сплетім з крутої шкіри!
– Так, так! Новий батіг йому сплетім!
– Під новим батогом і піде кінь...
Сплели батіг, – батіг не помагає...
– Та що оце ми, хлопці, час даремно гаєм?!
– Нашийник добрий зшиймо! Порішили!..
Новий нашійник натягли на шию...
Нічого знову з тих старань не вийшло...
– Давайте, замінім у возі дишло!
– Причина в дишлі – гайда хтось у ліс!

– Із новим дишлом сам поїде віз...
І дишло, що було старе, вербове,
Узяли й замінили на дубове,
Хоч і важке, зато воно – міцне...
– Не зломить його кінь і не зігне...
Наперед задом повернули гуж, –
А кінь стоїть, і з місця ані руш...
– Давайте поміняєм обрукінь!
– Тоді вже воза і потягне кінь...
Позамінили і шлею, і віжки,
А кінь не йде, не зрушить віз нітрішки.
– Оце вже, хлопці, впертість є коняча!
Щоб так служить відмовилась нам кляча?..
– Давайте не шкодуймо батога!
– Та спробуймо іще по ніздрях! Га?..
Замучили б конячку ту у возі,
Якби не старець, що йшов по дорозі.
Він вигукнув, уздрівши ту картину:
– Гей, ви! За що так мучите скотину?
Із роботягою так поступать не гоже:
Батіг з цій справі вам не допоможе!
Як хочете, щоб послужив вам кінь,
То дбайте не лишень про обрукінь!
А й на траву пустіть там, де роса,
Та роботязі принесіть вівса!

29.

Як будеш у краї далекім,
Де хвиля морська виграє,
Учися у білих лелеків
В гніздо повертатись своє!

ПРИТЧА ПРО ТРОХИМА ТА ЙОГО БРАТА ЮХИМА

Раз, як садив в Трохима його брат
Під хатою кущистий виноград,
Трохим радів:
– От виросте воно,
То будуть китиці, а з китиць тих – вино!
– Ге! Не кажи! Бо, як пішло на те,
То, як дасть Бог, той кущик проросте,
Та зацвіте, як Бог дасть, та ізродять,
Як Бог дасть, пишні виноградні грона.
Як Бог дасть, то надушиш вин із них,
Із китиць виноградних, із ясних...
– При чім: «як Бог дасть»? Ну, при чім це тут,
Коли і мій, і твій в тім буде труд?
Без праці рук, без труду нас обох
Нічого не зросте! При чім тут Бог?!
На третій рік зародив виноград.
Трохим, звичайно, був тим дуже рад:
– Ото візьмем, наробимо винця,
Заколемо до того кабанця...
Влаштуєм празник на усе село
Такий, якого в нас ще не було!
– Як Бог дасть – повторив брат, – як Бог дасть...
– Та що ти зі своїм... Як та напасть...
Ось бачитимеш, як тоді хильну
Вина свого... І чарку не одну...
Із винограду власного – вина,
Коли заколем оба кабана ...
– Як Бог дасть! – знов брат брату нагадав.
А, нагадавши, ще й таке додав:
Як Бог дасть, вродить виноград тобі!
Як Бог дасть, будуть й грона голубі!
Як Бог дасть, з них наробиш ти винця!

Як Бог дасть, то заколеш кабанця!
Як Бог дасть, то вина того наллеш!
Як Бог дасть, то й добра того зіп'єш ...
– При чім тут все те? Чом це знову ти?..
Ти ще мене не знаєш! Ні ! Прости!..
Але так буде, як я сам сказав!
А раз сказав, рахуй, що зав'язав...
Ту суперечку не забув Трохим,
Та й не забув її і брат Юхим.
І через років два чи три по тім
Трохим Якими запросив у дім.
А на столі, як мріялось давно,
До м'яса золоте сія вино
Зі свого винограду, зі свого,
Як брат Трохим бажав собі того ...
– Ось бачиш, брате? Як сказав, так є!
Ось зараз вип'ю я вино своє!
– Як Бог дасть! – нагадав Трохиму брат,
Що повторять одне і теж був рад.
– При чім тут Бог? Дивись я вже налив
У келих свій сонячний налив!
Дивися: он несу уже до губ
Я цей хмільний, цей сонцедайний згуб!
Підніс до рота ...
І... Звалився на діл,
Потягши з питвом за собою стіл...
Ото й вся притча ... Може, й не одна
Для тих, хто так й не спив свого вина ...

30.

Службовець державний: і вдаха, й невдаха,
На службі чимсь дуже подібний до цвяха.
Бо, хоч він й людина – не цвях із заліза,
Та зверху не вдарять, то він сам не лізе.

ПРИТЧА ПРО СМІЧОК ТА СКРИПКУ

За річкою, над зелен беріжком,
Стояла хата, а в тій білій хаті
Жили собі не бідні й не багаті,
На втіху світу, скрипка зі смичком.

Жили від коляди до коляди,
Жили при коляді й між колядою,
Між гараздом, чи більше – між бідною,
Та в музиці не зналось їм біди.

Бо музика тримала їх обох
На цьому світі добрім і жорстокім.
Лились мелодій золоті потоки,
З яких пив, може, навіть Господь Бог.

То була музика кохання і сльози.
Вона, як птаха, у світи летіла.
Летіла ластівка крізь вікна біла-біла,
Крізь сонце і крізь хмарева грози ...

Так було довго ... Може, двадцять літ,
Як цвіли в вікнах райдуги крилаті ...
Та раптом все замовкло в білій хаті,
І припинився музики політ ...

Причина тому: в хату сотий раз
Зайшла на плітки жінка – неминайка,
Сусідка, одинока балалайка,
Й сказала скрипці: «Що єднає вас?!

Тебе й смичка?.. Ти гожа он яка!
А от живеш із тим смичком упарі?
Ти, може, навіть витвір Страдіварі...
А вибрала якогось там смичка!..

Красуня ти! Він струн твоїх не варт!
Ти можеш взять і бубона до пари
Статечного ... В тобі ж мелодій чари!
А твій смичок – твоєї долі жарт ...

Не варт тебе він! Он поглянь – як я:
Сама собі живу! Я вільна птиця!
Служить смичкові далі не годиться!
Лишай його, лебедонько моя!»

«А й справді?.. Що у ньому я знайшла?
В смичкові тому, що жила з ним впарі?
Я, може, й справді, скрипка Страдіварі...
А він – хто?!» – підкотилась думка зла.

З тих пір отам, над зелен беріжком,
Над річкою у білій-білій хаті,
Мелодії не сяяли крилаті,
Бо скрипка розлучилася з смичком...

31.

Не прийде той, хто не рушав у путь.
У голого сорочки не вкрадуть.
В голодного не візьмеш калача.
Вмираючого не спасе свіча.

ПРИТЧА ПРО МАТІР

Була в світі мати, а в матері – син,
Та в час, як не стало в старенької сил,
То синова люта дружина тоді,
Що хрестик носила на повній груді,
Сказала, щоб син рідну матір одвіз
Зимою у гори, далеко у ліс.
Бо користі вдома з старої нема:
Ходить, їсти-пити не може сама,
Не те, щоб доглянути хату й город.
Та й коло стола уже зайвий їм рот ...
– А й справді» – подумав син – син-одинак, –
Чому б не вчинити із матір'ю так...
Тим більш, що дружини боявсь, як вогню,
А мати зсихала і так день по дню ...
– І так на той світ їй давно вже пора,
І так уже мати стара та стара ...
І так не працює! Все більше лежить!
І так на сім світі їй вічно не жить!.. –
Подумав про себе синочок її
Її одинак, самолюб у сім'ї.
А й справді! – подумав – А чому б і – ні:
Просторніше буде дружині й мені!...
Без клопоту зайвого, зайвих старань ...
Отож тільки в небі взялося на рань,
Син мамі сказав, не зронивши сльозу:
Я візьму вас нині і в ліс одвезу ...
Під вечір... Там сосни пахучі... О, там ...
Подихати корисно німечній вам ...
Бо, кажуть, цілющий той запах сосни...

Не все ж вам лежати лицем до стіни...
Нічого, що – лютий! Хіба то зима?!
Ми трішки побудем ... І вернемось, ма...
А сил наберетеся там на весь рік,
Бо глиця соснова – найкращий вам лік ...
Закутану матір на санки узяв,
А щоб та не впала, до них прив'язав.
А мати до сина: - Синочку, а ти
Хоч добре вдягнувся?... Снігами ж іти...
Візьми рукавички!
І прихопи шаль!
Щоби не замерзнуть... Мені ж тебе жаль ...
Почерез замети син матір повіз
Під вечір похмурий у гори, у ліс ...
– Ти, синку стомився ... Замучився ти ...
Мене в ту соснину так довго везти ...
Спочинь, може, трошки! То важко... Саньми ...
Он хлібця взяла я з собою ... Візьми!..
Коли вже одужаю ...Поможе Біг,
Чим зможу, віддячу за труд цей тобі ...
Он сил наберуся... Й поможу усе ...
Тобі в господарці ... Як біль пронесе ...
– Спасибі, рідненький! Ти – добре дитя
Рятуючи мамі... Ще трішки життя
Крізь білі тумани, крізь білу завісу,
Привіз син в глибини соснового лісу
Стару свою матір на санках кленових
Лишивши її в темнім лісі сосновім,
Сказавши: – Я, мамо, ось тут ... Недалеко ...
Тут дров назбирати... Завжди було легко ...
Я лиш подивлюся ... І вернуся...Мамо ...
Ви ж дихайте вітром ялиці ... Помало...

– Гляди не впади, синку, де пні од ялиці...
Та й не забудь ... Одягни рукавиці...
Ти чуєш, синочку? Та він вже не чув те ...
Та він вже не чув те, бо не хотів чути...
Він біг... Він втікав з того лісу додому
Із темного лісу, крізь сніжну содому...
Була в світі мати...

32.

Буйвола не звалить муха.
Свій той, хто до свого звик.
Те, що не дочують вуха
Те додасть колись язик.

ПРИТЧА ПРО ЯГНЯ ТА ПРЕСТИЖНОГО БАРАНА

Котрогось року, літнього дня
За барана вийшло заміж ягня.
За криволапого та за рудого,
Ще й за старого – не молодого ...
В лузі, де падали роси з осики,
Грали весілля престижні музики:
Бубнили бубони, басы гули.
За стіл всідались престижні воли.
За столи менші – кози і цапи,
Що цілували підряд усім лапи.
Вгощення їли і пили смачні,
Мекали, хрюкали гості хмільні.
Випивши браги, з'ївши вівса,
«Г-г-і-р-р-к-о-о!» – забляла п'яна коза.
«Г-і-і-р-р-к-к-о!» – підтримала справу свиня.
І з бараном цілувалось ягня...
Сім днів по тому їли й пили
На повід'їдинах кози й воли,
По тім весіллі гожим сповна
В досить престижного, у барана...
А по від'їдинах там, де покіс
Вранці зібралося декілька кіз.
Біла коза, що з рогами була,
Мекнула першою: – Ну і діла!
Ще молоденьке ягнятко вона...
А за старого ... Та ще й ... Барана ...
Інша сказала: – На то начхати!
Він, хоч й баран, та зато він рогатий ...

33.

Кожен пес – ґазда своєї буди,
(так було, так є, так буде все),
А пастух мудрішим мусить бути
За те стадо, котре він пасе.

Вогонь

опалого

цвіту

ТАК ТИХО ...

Так тихо, що чути,
Як дихає соловейко
І як ступає легенько
По траві роса,
Як спить
Дівоча коса,
Як одягає фіалка
Своє голубеньке платтячко.
Так тихо,
Що чути, .
Як лягають місячні тіні,
Як мовчить
Місячне світіння,
Як засинає на стеблині
Мурашка.
І як відлітає
У завтра
Днина вчорашня...
Так тихо,
Що чути,
Як цілюються метелики,
Як виглядає
Дорога здалеку.
Так тихо, що чути,
Як ростуть пальчики
У дитяти.
І як підкрадається
Смерть
До когось...
Так тихо ...

СКАЗАННЯ ПРО БУЙ-ТУР-ГОРИ

Там, де з крильми води,
Де жінки з крильми,
Де у бубни бубнять
По верхах громи.
Де дівчата – мавки,
Легіні – орли,
Там, де відьми гублять
В стайнях постолои.
А із постолів тих вівці постають,
А веселки воду
Із каміння п'ють.
Там, де ворожиці
Б'ють з котячих віч,
Там стає вівцею
Серед ночі піч.
Там у мітли вірять,
В чорну кочергу,
Котра град спиняє,
Взимку б'є хугу.
То там Буй-Тур-Гори...
А з тих Буй-Тур-Гір
Котиться баривка, –
В ній сімнадцять дір.
А там, кажуть, з тої
З кожної діри
Уночі вилазять
В ліс по три мари.
Там живуть померлі
У густих лісах,

На тих Буй-Тур-Горах,
Що аж в небесах.
По драбинах злізши,
Що цвітуть, як без,
Мертві на Купала
Сходять із небес.
Ходять по півночі
По густих лугах,
По вогнях, по водах
Та по берегах.
А на сам Святвечір
Падає не сніг,
То до Святвечері
Сходять душі їх ...
Як заблима свічка
Із нічної мли,
То це знак, що душі
Із небес зійшли ...
Одчиняйте двері,
Застеляйте діл,
Мисочку з кутею
Їм кладіть на стіл!..
Там на Буй-Тур- Горах,
В хатах у горян
На долонях ватри
Іздавна горять.
Там у воду вірять,
В глину і вогонь.
Там летять зозулі
Огняні з долонь.
Там огонь і в скрипках,
Якщо ті в руках.

Там нитки, мов струни
Арфи, а в нитках
Теж огонь палає
На буй-полотні.
Там крильми б'ють люди,
Якщо ті в огні.
Там сопілки – райські
Ластівки собі
При сопілкаревій
Огняній губі.
Там як жару всипле
В струни цимбаліст,
То весільний в небо
Підліта поміст.
Там на Буй-Тур-Горах
Із далеких пір.
Прошеному – хліб-сіль,
Незванцю – топір.
Там стихії клекіт,
Дика круговерть.
Там з життям упарі
Ходить нагла смерть.
Там, якщо проклін вже,
То таки – проклін.
А якщо уклін, то –
Повний, до колін ...
На тих Буй-Тур-Горах
Мудрість є своя:
Крука не приймають
Там за солов'я.
Смерть там зневажають,
Як і в світі скрізь.

Там не лічать сміху
І не лічать сліз.
Тож, коли на лаві
Спочиває мрець,
То чугайстр кістляву
Горне у танець ...
І так крутить нею,
Що аж іскри з ніг.
Сміх – як плач у горах,
В горах плач – як сміх.
Там на Буй-Тур-Горах ...

* *
*

Сидів на місяці, бувало, вечорами:
Дивився, як біжить землю Прут,
Як зачиняються лісів химерні брами,
Як світять вікна пелюстками рут .

О, Господи! Яке ж це море гір!
Яка то незбагненна таємниця!
І засівався зорями папір,
На пальцях пломеніла зоряниця ...

Та я її ловити не посмів,
Бо надто вже була вона тендітна:
Як жінка молода, як скрипки спів,
Як папороть, що уночі розквітла ...

О, Господи! Яке ж то море гір!
А янголи злітались на папір ...

КАМІНЬ

Коло ріки, де чебреці розквітли,
Де пахло літо зіллям лісовим,
Я довго гладив камінь посивілий,
Що теплим був, неначе був живим.

Людина й камінь! Камінь і людина!..
(я того дня і досі не забув),
Бо, може, ми – далека з ним родина:
Колись людиною той камінь, може, був...

ЗАСМУТНИЦЯ

Засмутниця, заплаканка мала,
Поправивши на ляльках одежину,
Листа писала мамі на чужину:
За ручку букви по листку вела:

«В нас, мамо, вдома того понеділка
Розбилося аж четверо горнят.
А позавчора наша кішка Білка
Нам народила троє котенят.

А на криниці в нас сидять голубки,
Два голуби зі жмені воду п'ють.
А до малої тетиної Любки
Вернувся знову тато у сім'ю.

В бабусі під вікном зацвів підсніжник ...
Бабуся каже: «Бути в нас весні.»
А у тюльпанів виростають ніжки:
Вони такі короткі і... Смішні.

Мене ти, мамо, вже б і не впізнала,
Я виросла на п'яду ще одну.
Я не така мала, як була змалу...
Я скоро третьокласниць дожену...

Лиш сумно, мамо, бо того – замало,
Бо ти – далеко ... Так далеко ти...
Я хочу, щоб була ти вдома, мамо,
А не за морем, де чужі світи...

Тому, що хочу, щоб була ти з нами...
Щоб були вкупці: бабця, я і ти...
Не знаєш ти, як тяжко жить без мами...
Вертайся, мамо! Завтра ж і лети!..

Вертайся, мамко! Залишай чужину!
Бо знов заплачу, засумую, ма...
Лелеки вже вертають в Україну ...
Тебе чомусь і досі ще нема...

Що з того, що листи нам шлеш і зрідка,
Що гроші шлеш... А в сні тебе я зву...
У всіх є мами ... Лиш я, мов сирітка...
Лиш я, немов сиріточка, живу!..

Вертайся, мамо!»

В НІЧ ПЕРЕД КУПАЛА

В ніч перед Івана, ще й перед Купала
Дівчина ходила берегом, як пава.

Дівчина ходила та й перед Івана
У зеленім лузі пісеньку співала:

«Виший мені, мамо, хрестиками долю,
Помолися, рідна, помолись за доню!

Виший, мамо, радість бути молодою!
Хай печаль дівочу пуцу за водою!

Виший, мамо, стежку до краю самого
Білими нитками до милого мого!

В милого сім райдуг в золотій коморі
А в світлиці – місяць та яснії зорі.

А довкола хати ходять добрі духи.
Виший, ма..., терпіння, бо йду до свекрухи.

Як свекруха буде сонце застувати,
Зозулею стану я тобі кувати.

Як той голос вчуєш, знай: то твоя доня.
Не спіши на поміч! Значить: така доля...»

СТИХІЯ

Як гуляє у горах стихія,
То в гробах обертаються мертві.
Як гуляє у горах стихія,
Завмира дооколишній звір.
Не гуцул, хто не жив
Близько так коло смерті.
Не гуцул, хто ні разу
Не бував вище гір.
- Не лякаюсь стихії! –
Каже гуцул – то духи лихії.
То у горах танцюють
Упирі та усяка мана!
Я сміюсь з всього того,
Бо і я у цих горах – стихія! –
Добрий янгол для друзів,
А для недругів я – сатана!

ЗИМОВА ХИМЕРІЯ

Ой закували лютневі зозулі снігів
Ой закували на білих деревах, на вітті.
І на химерному, на кришталевому цвіті
Там, де пасуться білії коні лугів.

Де білі духи мчать через річку у ліс
Куц, наче пава біла, іде берегами.
Білі зозулі землю несуть над снігами.
Млин-невидимка, птахи летять з-між коліс.

ДИВА

Дива мої – не береги кокосові,
Не злотний дім, що видно звідусіль,
А невеличка біла хата в Косові,
У хаті – стіл, на ньому хліб і сіль.

І книжечка з Шевченковими болями,
Під м'ятами іконка на стіні.
На скатертині – миска з бараболями,
Що вранці посміхається мені.

А ще – дружина й син, з моїми внуками,
І внучки чоловік, мені – як внук.
І жовтий кіт – заметихвіст пилюками,
Що не дається будь-кому до рук.

Та ще – мовчазна скрипка, що від осені,
Як вмерла мама, досі не співа,
І спориші під хатою не скошені,
І клен старий, що піде на дрова...

БІЛА ПТАХА

Замітала біла птаха
Крилами подвір'я.
Розліталось попід вікна
Біле-біле пір'я.

А як біле сонце бігло
Через підвіконня,
За ним бігли попід вікна
Білі-білі коні.

Біла птаха, біле пір'я.
Білі крила даху.
Сині перли обсівали
Білу-білу птаху.

Йшла гора за білим птахом,
В ній сиділи духи.
В білих сукнях по смереках
Бігли завірюхи.

ЯСЕН МІСЯЦЬ КОТИТЬСЯ БРОВОЮ

Ясен віз небес на синіх горах.
Ясен кінь запряжений у віз.
Ясні зорі котяться по зворах.
Ясен місяць забіга у ліс.

Очі йдуть між небом і травою.
З них нічна веселка вирина.
Ясен місяць котиться бровою
І на плечах в мене засина.

СКАЗАННЯ ПРО КАМ'ЯНОГО ЧОЛОВІКА

Як таїн-вість для правнука малого,
Розповідав старий-старий гуцул
Про те, що чув він ще від діда свого,
А дід його від свого діда чув.
Що кам'яний є в горах чоловік
Той, що лісами бродить котрий вік.
І хоч його ніхто не бачив, та
Як папороть у лісі зацвіта,
А місяць ходить пішки, а всі пні
Збираються на плаю при вогні
Та й курять люльки, наче каганці,
А біля них збираються мерці,
Що із гробів встають і йдуть у ніч,
І світять у кущах світлами віч,
Тоді зустрінуть можна диво те,
Що лісом, гулко гупаючи, йде.
Ніби від когось йде, когось шука
Його студена, кам'яна рука ...
Розказував про те старий гуцул,
Що дід його від свого діда чув:
Ніби колись, давно один пастух,
Що з вигляду: ні хлопець, і не дух,
На полонині «Не своя – чужа»
Овець за бринзу та шматок коржа
В ґазди пас ціле літо між верхів,
З гуртом таких, як і він, пастухів.
Пастух той все ходив під вечір в ліс,
І дрова, щоб були на ватру ніс,
Бо так велів сам бовгар-вогнелов,

Що блискавку в грозу навпіл колов,
Робив із неї скрипку вогняну,
Вночі ховався в огняну струну ...
Не було б дива, якби не дива,
Та якось, як пастух йшов по дрова,
А див-рай-цвіт над горами горів,
То мавку лісову пастух зустрів:
– Ти хто? – спитав пастух.
– А ти хто? – Дух?
– Ні! – відповів той, – я собі пастух.
– А що то таке? Ти – цар ручаїв,
Долин, верхів цих і зелен плаїв?
– Ні! – відповів він, – я не цар, не дух,
А тут на полонині я – пастух!
– Ой, як цікаво! А в пору таку
Ти грати вмієш на осик-листуку?
– Я вмію лиш на дримбі! Та – дарма, –
її у мене при собі нема ...
– То й що? Заграй собі на пелюстках,
Де ходять роси в зіллі, у квітках...
– Скажи, в цім лісі ти живеш сама?
У тебе батька-матері нема?
– Чому нема? Ти – дивна голова! –
Таж моя мати – лісова трава.
А батька мого звати Буревій.
І брат є в мене, всіми знаний Вій.
У мене в цих лісах іще є брат...
– Я й сам тобі би братом бути рад...
Ти така гарна... Гарна й... Не земна.
Ніби й людина, і, ніби – мана...
А, може, ти приви́диця, трава?..
Дай доторкнутись твого рукава.

СКАЗАННЯ ПРО КНЯЗЯ РОСИ

/пам'яті поета Тараса МЕЛЬНИЧУКА/

Жив-був на білім світі
Князь роси,
На Буй-Тур-Горах,
Де пасуться тучі,
Де небом колісниці
Мчать гримучі,
Де з неба чути
Предків голоси...

Там не в хоромах,
Що на Княж-горі,
Та й не в палатах,
Що у сріблі-златі,
А княжив Князь той
В невеличкій хаті:
При місяці, при сонці,
При зорі.

Той князь мав крила,
А у кожному з крил
Сиділи
Кольорові блискавиці,
Як вилітали птахи із криниці,
І розсівали жар
Серед ватрил.

Мав князь собі
Ромашку за княжну.
Вітри летіли,
Мов крилаті вої,

Як в чашах гір
Шумавів запах хвої,
З роси
Робив тої Князь собі струну.

Він нею закликав,
І клявсь-жарів,
І плакав нею,
І сміявсь, і мріяв.
І глибину росини
Нею міряв,
Фіалки ніжність,
Стійкість яворів.

Фіалками цілований
Вночі,
Літаючий над полем
З жайворами.
Серед козуль
Рясними вечорами
До брам рай-слова
Він клепає ключі.

І бігав небом босоніж,
Літає,
Розрай-травою
Вмившись перед злетом.
Він птахом був,
І князем, і поетом.
Росою йшов, і...
Сам росою став...

ПОЕТ- ЖЕБРАК

Жебрак-поет, а чи поет-жебрак,
Воно – одне і теж! Яка різниця?
І тому, й тому – чорна ораниця,
І той, і той в цім світі – неборак.

Кому потрібні оба? От якби
В футбольну лігу, грати у футіола,
Або на сцені роздягтись догола,
Або податись в кіллери, то би

Зауважали ... Ще й купив би хтось ...
А так, хто купить? Кому тебе треба?
А що в обох дме вітер поміж ребра,
То це вже, кажуть, в нас так повелось...

* * *

Іду один осінніми полями,
А на ногах – нескошена роса.
Ровесники зробились журавлями,
І відлітають тихо в небеса.

Летять, обнявшись, в небі наді мною...
Прийми, о Боже, вічний їх політ!
Хай пам'ять їх озветься нам луною!
Нехай не одліта за ними вслід!..

Ровесники! Як вас зосталось мало!
Ті, хто живе ще, не гасить свічу!
А ті, хто за небесним, за туманом
Чекайте! Я за вами полечу.

МАКИ

Колись-колись, було, мені насниться,
Що під ногами небо – не земля,
Летить по хмарі біла колісниця,
На колісниці – батько мій, Ілля.

І на тій хмарі зацвітають маки,
А на тих маках листя – золоте.
На хмарі маки ті збирає мати
І у зелені кошики кладе...

Давно той сон був...Та то не причина!
Тому й тепер, як мак цвіте в вівсах,
Я все шукаю сивими очима
Обох: і матір, й батька в небесах ...

СКАЗАННЯ ПРО МАТІР

Білою журавкою
Травкою-муравкою
Полям, поміж маків
Йшла по стежці мати.
По землі, по росах,
Наче по покосах,
Де зелена травка,
Йшла, як йде журавка.
Йшла – не йшла –
Летіла,
Лиш хустина біла
Впала їй на плечі,
Мов крило лелече.
За ліси високі,
За моря широкі

Йшла вона назавше,
Нічого не взявши
В далину з собою,
Взяла лише болю.
Взяла лише муку
Та іконку в руку,
Хусточку шовкову,
Свічечку воскову,
Глини кілька дрібок:
Свій увесь зарібок
За свій труд щоденний,
За свій вік тружdenний...
Йшла полями мати,
А за нею – маки,
А за нею – хата,
Вікнами хрестата,
Та ще стара вишня
Йти за нею вийшла,
І сусідські хати –
Матір проводжати...
І я біг за нею:
- Це куди ж ви, неню?
Це куди ж ви наніч
З самотою навіч,
По стежині в поле
Із нестримним болем?..
Це куди ж ви,мамо,
За дощі й тумани?!
Та вона не чула,
І не сталось чуда...
Йшла не озиралась,
У тумани вбралась...

Лиш десь з-за туманів
Вчув я голос мамин:
- Я не вернусь, синку!
Не чекайте взимку!
Не чекайте влітку! –
Зачиняйте хвіртку!
Бо тоді я вернусь,
Як зародять верби
Жовтими грушками,
Як розквітне камінь,
Як сніг заговорить,
Як запіє горлич...
Білою журавкою
Травкою-муравкою,
Полям, поміж маки
Йшла за обрій мати...

КОСТУР

В дворі, де стежина не зрима,
Де безу одцвілого віть,
Ще мамин костур під дверима,
Як пам'ять і досі стоїть.

Здається, що ось-ось із хати
Відчиняться двері старі,
І вийде із них моя мати,
Стрічати мене у дворі.

Та мами нема... Долю злую
Слізьми розітру по брові, –
І мамин костур поцілую,
Як мамині руки живі.

Не будіть криницю зранку! –
Хай вона не знає,
Що на світі уже мами
Нашої немає.

Не рвіть, хлопці, ягід з вишні! –
Відламайте гілку!
І понесіть кілька китиць
Мамі на могилку!

КОЛЯДНИК

Приїхав ось до батькової хати
На сам Святвечір заколядувати.
Став під вікно, а за вікном – п'ятьма:
Нікого в хаті вже давно нема.

Вже мати на порозі не стріча,
І Святвечірня не горить свіча.
І хата – вже не хата – білий птах,
Що замерзає на семи вітрах...

Та, бачу, під вікном став колядник,
В його торбині – ябка й медівник
– Ти хто?! – питаю, – чий ти і звідкіль,
Що не боявся йти в цю заметіль?

– А ти мене не впізнаєш? Забув?
Та я – це ти, коли малим ще був... –
Сказав мені маленький колядник.
Сказав мені і з-перед мене зник.

ГОЛОС МАТЕРІ З НЕБЕС

Коли одивіла спека полуднева
І хмар пливли золочені човни,
Дивилася старенька мати з неба,
Як над межею сваряться сини.

Над грядкою, де мамин піт пролито,
Де слід її вже вкрили моруги,
Сини город не вміли поділити,
Її сини, а нині – вороги.

Над клаптиком гіркого сірозему
Там жерлися, і кожен був – як пес.
А мати їх дивилася на землю,
Дивилася і плакала з небес:

– Сини, сини... Сини ж мої, синочки!
Чого не поділили ви? Трави?..
Та ви з одної вирости сорочки,
В одній колисці колисались ви...

В однім любистку, в спільній руті-м'яті
Купала вас маленькими обох...
І на одній подушці в білій хаті,
Обнявшись, спали ви... Це бачив Бог.

Чого ж не поділили ви, уперті,
Понакресавши сто вогнів словам?..
Землі два метри я взяла по смерті,
А решту всю її лишила вам...

Лишила вам всі гори і долини,
Усю планету й ластівок словам...
І, навіть, кущ черленої калини,
Котру в дворі сама садила вам...

Лишила вам всі зорі над вербою,
Усі сади по котрих мед тече...
Взяла собі лиш свічечку з собою,
Сорочечку й хустинку на плече...

Сини мої! Сини мої – синочки...

КРИНИЦЯ

Стоїть забута у дворі криниця,
Ніхто із неї воду вже не п'є.
Ніхто відром не ловить зоряницю,
Як щастя наворожене своє.

А ще недавно тут ходила мати,
З криниці набираючи води.
Та рівна стежка заросла від хати,
Травною вкрились мамині сліди.

Нема нікого. І ніхто не сниться
Усі пішли: хто в Рим, хто на той світ.
Стоїть забута у дворі криниця.
Ніч ловить тишу пальчиками віт.

ТИ ПАМ'ЯТАЄШ, РІЧКО?..

Ти пам'ятаєш, річко-перестрибнице,
Ти пам'ятаєш, плюсковице Рибнице,
Ту жінку під ранковою зірницею,
Що у снігах здавалась сніговицею.
Коли вона на кризі кригу прала
Прання обмерзле, мов шматки корала.
Складала одіж випрану на камінь
Закоцєнілими, замерзлими руками,
Щоб були у сорочок білі крила...
Коли вода з морозом говорила,
Вона там прала, не переставала,
Замерзлі кінці пальців цілувала
На тїм снігу в куфайці-безрукавці,
Бо рукави служили їй за капці...
Ти пам'ятаєш, річко, жінку тую –
Колгоспницю спрацьовану простую?
То була моя добра, ніжна мама...
Її нема давно вже поміж нами.
Вона журавкою туди, де зірка біла,
Знялась під вечір, в зиму полетїла...
А вчора, річко, біля тебе зранку
Побачив білу я в воді журавку.
А, може, не журавка то, а – мати
Прийшла до річки білі крила прати...

*

*

*

Прилетїла пташина мала,
І в зимовїм вікні зацвіла.

Невеличка пташина зими
Була в шибку холодну крильми.

Може, крихітна змерзла вона
І просила їй всипать зерна?
Заглядала, стояла в вікні,
Мов сказати щось хотіла мені...

Доки вийшов я з хати з зерном,
Пташки вже не було під вікном.
Досі думка мене не лиша,
Що то мамина була душа...

* *
 *

Мамина сорочка, мамина хустина.
Мамина зозуля за Дунай пішла...
А я їй посивілий – мамина дитина.
Маминого їй досі хочеться тепла.

Мамина загадка, колискова пісня,
Маминої річки рідні береги.
Мамо, як в дитинстві, рідна, заступіться:
Світ такий жорстокий, мамо, навкруги...

Як колись покличте із дверей: «Синочку!»
Казку нагадайте, що була до сну!
Вишійте на пам'ять хрестиком сорочку,
А я на Великдень її одягну...

НАЛИЙ МЕНІ, БРАТЕ, ГУЦУЛЬЩИНИ В ЧАШУ!

Налий мені, брате,
З гірської криниці!
Із синього неба
Дай випить краси!
Дай випити запах
Гірської ялиці,
Якщо ти гуцулом,
Мій брате, еси!

Гуцулом не стати –
Вродитись ним треба,
А край Черемоша –
То беркута змах!
Налий мені, брате,
Високого неба,
Бо що за гуцул то.
Що зовсім не птах!

Черемош – нам батько,
Говерла – нам мати.
А голос сопілки –
То голос небес.
Налий мені, брате,
Не вин, не горілки,
Налий мені в душу
Гуцульських чудес!

Най дримба заграє
Про Отчину нашу,

І про Україну,
Про Київську Русь!
Налий мені, брате,
Гуцульщини в чашу,
Най, доки ще можу,
Я гір цих нап'юсь!

* *
*
*

Я радість бачив з слізьми на щоках,
Серед Майдану людного в столиці.
Вона стояла з золотом пшениці,
І синє небо несла на руках.

Вона святилась сяєвом Дніпра,
Стотисячами рук і спраглих нервів.
В ті дні літали високо у небі:
І Києва, і Щекова гора.

Я теж там був. Палав там, як зоря,
Попри нічну, тривожну загороду.
Там бачив я народження Народу
З сльози й гіркого слова Кобзаря.

ПЛОТЬ

О, плоть моя,
Що із такої ж плоти,
Що із такого ж дива і зійшла,
Які таїнства у тобі глибокі

Закладено!
Та всі вони – зола!

Та всі вони – минуці,
Як минуше
Зелених віт
Смарагдове вбрання.
Як є щось вічне,
То лиш те, несуще
До сонця,
Котре й смерть
Не зупиня.

ХТО ТАМ ІДЕ?

А хто там йде? Хто йде там навмання,
Хильнувши на гостинах «на коня»?
Хмільний від неба і святих пшениць,
Від колядниць і сяєва зірниці.

Хто йде, повіривши, що він до Храму йде?
Кому від блискавиць у голові гуде?
Чи Князь то наш стоїть на Княж-горі,
Що місяця купає у Дніпрі?

Хмільна хода, і блискавка – хмільна
Від волі, мов від доброго вина.
Хто там іде? Хто там веде? Мойсей?
Чи всюдисущий злодій, фарисей?..

КОРОТКА БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

Богдан Ілліч Радиш-Маринюк народився 20 листопада 1934 року, в селі Рожнові, що на Косівщині, Івано-Франківської області.

Навчався в Рожнівській середній школі, Косівському училищі декоративно-прикладного мистецтва та в інституті ім. І.Ю. Рєпіна (тепер Санкт-Петербург) за спеціальністю теорія та історія мистецтва. За фахом працював у Криму (м. Алушта) та в Косівському училищі ДПМ на посаді викладача композиції. З початку 90-их років минулого століття був заступником голови виконкому Косівської районної ради. Обирався депутатом Косівської районної та Івано-Франківської обласної рад першого демократичного скликання.

Богдан Радиш-Маринюк – автор понад 20-ти книжок та біля півсотні текстів пісень, музику до яких створили композитори: Лев Димінський, Володимир Домшинський, Остап Гавриш, Євген Боднаренко, Зоя Слободян, Тетяна Стасюк, Мирослав Дзьоба та ін.

Б.І. Радиш-Маринюк – член Національної спілки письменників України, лауреат літературних премій: ім. Михайла Павлика, ім. Марійки Підгірянки та ім. Василя Стефаника.

ЗМІСТ

ПРИТЧІ ТА ЛАПІДАРІЇ.....	3
Притча про жар-пташника та багатого купця.....	4
Притча про розум та хитрість.....	7
Притча про камінь, кинутий у свій город.....	9
Притча про качку та її господаря.....	11
Притча про барабан.....	13
Притча про біду.....	15
Притча про човен та лайно.....	18
Притча про щедрого корчмаря.....	20
Притча про лебедя, стрілу та стрільця.....	22
Притча про підніжжя та вершину гори.....	24
Притча про молоде вино.....	26
Притча про пам'ять.....	29
Притча про соловейка та горобця.....	31
Притча про стовп.....	33
Притча про пень.....	35
Притча про замок та ключі.....	37
Притча про бажання.....	39
Притча про мух та павука.....	43
Притча про одні ноги та дві голови.....	44
Притча про початок та кінець.....	46
Притча про перехід ріки.....	48
Притча про самотній ясеню.....	50
Притча про зорі та калюжі.....	52
Притча про два віники.....	55
Притча про те, що таке людина.....	57
Притча про молодого півня.....	59
Притча про два глеки.....	61
Притча про повного та порожнього воза.....	63
Притча про коня та фірманів.....	64
Притча про трохима та його брата юхима.....	66
Притча про смичок та скрипку.....	68
Притча про матір.....	70
Притча про ягня та престижного барана.....	73

ВОГОНЬ ОПАЛОГО ЦВІТУ.....	75
Так тихо	76
Сказання про буй-тур-гори.....	77
Сидів на місяці, бувало, вечорами:	80
Камінь.....	81
Засмутниця.....	81
В ніч перед купала.....	83
Стихія.....	84
Зимова химерія	84
Дива	85
Біла птаха.....	85
Ясен місяць котиться бровою.....	86
Сказання про кам'яного чоловіка.....	87
Небо сонцем зоране.....	89
Сказання про князя роси /пам'яті поета Тараса МЕЛЬНИЧУКА/.....	90
Поет-жебрак.....	92
Іду один осінніми полями,	92
Маки.....	93
Сказання про матір.....	93
Костур.....	95
Повернення.....	96
Добрий день тобі, глиняна хато!.....	96
Не будить криницю, хлопці!.....	96
Колядник.....	97
Голос матері з небес.....	98
Криниця	99
Ти пам'ятаєш, річко?.....	100
Прилетіла пташина мала.....	100
Мамина сорочка, мамина хустина.....	101
Налий мені, брате, гуцульщини в чашу!.....	102
Я радість бачив з слізьми на щоках.....	103
Плоть.....	103
Хто там іде?.....	104
КОРОТКА БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА.....	105

Літературно-художнє видання

РАДИШ-МАРИНЮК Богдан Ілліч

ВОГОНЬ ОПАЛОГО ЦВІТУ
притчі та лапідарії

“Лисаний Камінь”

Косів
2010

Видруковано в МП “Евріка”

Свідоцтво Держ. реєстру: серія ІФ, № 10
Івано-Франківська обл., м. Косів
вул. Незалежності, 28
тел-факс: 2-24-91

Редагування авторське

Коректор

Тадей Яницький

Комп'ютерний набір

Олена Радиш

Комп'ютерна верстка

Віталій Стефурак

Підписано до друку 26.11.10. Формат 60x84\16.

Папір офсетний. Друк офсетний.

Умов. друк. арк. 6.28. Обл.-вид. арк. 2.14.

Тираж 300 прим. Замовне 320.